

DĖL SMURTO LYTIES PAGRINDU SĄVOKOS ĮVEDIMO LIETUVOS RESPUBLIKOS APSAUGOS NUO SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE ĮSTATYMO NR. XI-1425 PAKEITIMO PROJEKTE NR. XIVP-1056

Nacionalinė šeimų ir tėvų asociacija bei kitos žemiau pasirašiusios šeimos atstovaujančios organizacijos atkreipia dėmesį, kad Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo projektas, išdėstantis įstatymą nauja redakcija (toliau- Įstatymo projektas) nėra nei pakankamai išdiskutuotas visuomenėje, nei visapusiškai išnagrinėtas ir suderintas su specialistais praktikais, dirbančiais su šeimomis ir jų patiriamomis krizėmis.

Pabrėžiame, kad šeimas atstovaujančioms organizacijoms nebuvo sudarytos sąlygos iki galo išsakyti savo nuogąstavimus (2022 m. sausio 7 d. Seimo Žmogaus teisių komiteto posėdyje, kuriame įstatymo projektas buvo svarstomas, pasiūlymus teikusioms organizacijoms dalyvauti nebuvo leista), neatsižvelgta į teiktus pasiūlymus. Tuo labiau galimybės išsakyti nuomonę apie sąvoką „smurtas lyties pagrindu“, nes ši sąvoka įstatymo projekte atsirado tik po 2022 m. sausio 7 d. svarstymų Žmogaus teisių komitete, taigi dėl jos jokių viešų diskusijų nebuvo. Ši nauja sąvoka visame įstatymo projekte minima net 16-koje vietų.

Ši sąvoka „smurtas lyties pagrindu“ yra ideologinė ir nepriimtina, siūlome ją iš įstatymo išbraukti dėl toliau nurodytų priežasčių:

1. Tai yra ideologinė sąvoka, paremta klaidingomis prielaidomis apie vyrų ir moterų santykius ir padėtį Lietuvoje.

Minima sąvoka remiasi Stambulo konvencijos mintimi, kad „smurtas prieš moteris yra istoriškai susiklosčiusių nelygių vyrų ir moterų galios santykių išraiška, kuri lėmė vyrų dominavimą moterų atžvilgiu bei moterų diskriminavimą ir užkirto kelią visavertei moterų pažangai.“ Ši ideologinė sąvoka stebėtinai panaši į klasių kovos tarp išnaudotojų ir engiamųjų ideologiją, iš kurios ne taip seniai išsivadavome. Ji yra akivaizdžiai politizuota, grįsta neomarksistine lyčių kovos teorija, pagal kurią vyrų smurtas prieš moterį yra istoriškai susiklostęs reiškinys, nulemtas aukštesnės vyrų padėties ir dominavimo visuomenėje. Smurto reiškinio ir jo priežasčių negalima redukuoti į vieną socialinę teoriją, o ja paremto matymo ir mąstymo – įtvirtinti įstatyme, tuo labiau tokia nuostata skatinti priešišumą tarp vyrų ir moterų visuomenėje.

2. Šios sąvokos įvedimu viena smurto artimoje aplinkoje priežastis iškeliamą virš visų kitų smurto artimoje aplinkoje priežasčių.

Pirmiausia reiktų pabrėžti, kad Įstatyme jau yra bendrinė smurto artimoje aplinkoje sąvoka, kuri apima visas galimas smurto artimoje aplinkoje rūšis ir formas. Taigi, atskiros smurto formos/priežasties išskyrimas yra perteklinis. Be to, prielaida, kad vyrai prieš moteris smurtauja tik todėl, kad jos yra kitos lyties, kad jos moterys, yra labai abejotina. Lietuvai nėra būdingas požiūris, kad moterų padėtis visuomenėje yra žemesnė ir kad vyrams leistina prieš jas smurtauti. Susikoncentravus į ideologizuotas prielaidas, nuošalyje paliekamos mokslo ištirtos, Lietuvai aktualios smurto priežastys – alkoholizmas ir kt. priklausomybės, skurdas, nedarbas, depresija, žiaurus charakteris, nesutarimai šeimoje, nuolatiniai priekaištai ir nemokėjimas konstruktyviai

spřesti konfliktus, ir kt. Gausybė smurto priežasčių tik parodo, koks sudėtingas reiškinys tai yra ir reikalauja KOMPLEKSINIŲ priemonių jam spřesti, tuo tarpu akcentavimasis į vieną priežastį gali lemti netinkamas kovos su smurto artimoje aplinkoje priemones.

Taip pat reiktų pabrėžti, kad tokiu būdu pabrėžiamas tik smurtas prieš moteris, tačiau kaip tada reiktų traktuoti smurtą prieš vaikus, prieš vyrus? Ar jis yra mažiau pavojingas?

3. Tendencija plačiau aiškinti sąvoką „lytis“ gali lemti ir tai, kad smurtu lyties pagrindu bus galima įvardinti ir asmens įsitikinimų raišką ir nepritarimą kito asmens orientacijai ar lyties tapatumo supratimui.

Pati „smurto prieš lytį“ sąvoka yra neutrali lyčiai, taigi, ji leidžia smurtu dėl lyties įvardinti ir tuos atvejus, kai nepriimama asmens homoseksuali ar biseksuali orientacija, savęs priskyrimas kitai biologinei lyčiai. Žinome, kad lyties sąvoka šiais laikais tapo itin „lanksčia“, ir net kalbama apie įsivaizduojamą lytinę tapatybę. Juo labiau, kad teisė tai leidžia, nes joks Lietuvos įstatymas nenumato lyties sąvokos. Kadangi kalbama apie artimą aplinką, labai specifiskai lyties sąvoka tampa aktualia tais atvejais, kai šeimos nariai nepriima jų šeimos nario turimo savo lyties „supratimo“ („pajautimo“). Pavyzdžiui, tėvų nesutikimas su jų paauglės mergaitės įsivaizdavimu, kad ji yra berniukas, remiantis šia norma gali būti lengvai pripažintas kaip smurtas dėl lyties, ir toks asmuo gali būti ginamas nuo artimųjų „smurto lyties pagrindu“ pasitelkiant atitinkamas institucijas.

Be to, remiantis šia ideologine sąvoka, atsiranda pareiga švietimo sistemoje užtikrinti smurto artimoje aplinkoje, įskaitant smurtą lyties pagrindu, prevenciją, finansuoti tikslinius nevyriausybinių organizacijų projektus, skirtus padėti aukoms, nukentėjusioms nuo smurto lyties pagrindu, teikiant paslaugas aukoms, atsižvelgti į smurto lyties pagrindu pobūdį ir t. t.

Taip pat primename, kad apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje orderio teisinis reguliavimas kelia daug teisinių ir praktinių klausimų (pridedamas Asociacijos 2021 m. gruodžio 13 d. raštas dėl apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje orderio).

Šiandien, paminėję Laisvės gynėjų dieną, turime progą prisiminti, kas nutinka, kai klasių kovos teorijos pagrindu siekiama paversti valstybės gyventojus „pažangiai mąstančiais žmonėmis“. Ar vis dar tikime, kad sudėtingų problemų sprendimas, supaprastinant jų priežastis bei skaldant visuomenę į aukas ir engėjus atneš gerų rezultatų? Argi smurto prevencija neturėtų vesti priešinga kryptimi – į vyrų ir moterų sutaikinimą, darnos šeimos santykiuose atkūrimą, tarpusavio pagarbos, atlaidumo, dėkingumo ugdymą?

Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos pirmininkė

Violeta Vasiliauskienė

Sąjungos „Vardan šeimos“ pirmininkė

Edita Morkūnienė

Asociacijos „Šviesos kampelis“ direktorė

Jolanta Lipkevičienė

Šiaulių Apskritis Cerebrinio Paralyžiaus Asociacijos pirmininkė

Edita Raubickaitė-Navickienė